

Hunger Games

Hungerspelen är en mycket populär bok i en trilogiserie som nu blivit filmatiserad som *Hunger Games*. Filmen berör många intressanta teman och ämnen att diskutera i skolan. Inom Språk, Litteratur, Samhällskunskap, Historia, Media m.fl hittar man i denna film frågor som är intressanta att samtala om i skolan. Genrediskussioner, samtal om: ekonomi, ideologi, etik och moral, medier samt genusediskussioner är bara några av alla temata som finns i denna välkonstruerade film.

Rekommenderad från åk 8 & gymnasiet

EN FILMHANDLEDNING AV
MIKAEL KOWALSKI

Förklaring

På svenska heter filmen "Hunger Games". Boken heter "Hungerspelen". Själva tävlingen heter i texten hungerspele-

Synopsis

Filmen utspelar sig i framtiden i den totalitära staten Panem. Varje år måste de 12 distrikten i Panem välja en tonåring pojke och flicka genom lottdragning till hungerspelen, en TV-kamp på liv och död. Enbart vinnaren överlever och vinner spelet. När Katniss (en tränad bågskytte), yngre syster Primrose lottas fram, tar hennes syster frivil-

ligt hennes plats. Katniss får ett löfte från sin jaktpartner Gale om att han kommer att ta hand om hennes familj. I sällskap av bagarsonen Peeta tas Katniss till Huvudstaden och tränas av en mentor (och den tidigare vinnaren) Haymitch. Han understryker nödvändigheten av att bli populär hos tittarna och potentiella sponsorer. Huvudstaden är ett högteknologiskt distrikt som styrs av Presidenten Snow. Till sin hjälp inför tävlingen har både Katniss och Peeta ett team som hjälper dem att se så bra ut som möjligt inför tävlingen. Katniss ansvarige heter Cinna och han skapar välvilja hos publiken genom att konstruera en klädsel åt de båda tävlande där det ser ut att de brinner. I en intervju inför spelen förklarar Peeta sin kärlek till Katniss med Haymitch godkännande. Spelledaren heter Seneca och tillsammans med sitt team bedömer de och bestämmer vad som skall hända i tävlingsarenan. Efter att ha visat sin kunskap med bågen inför speldarna anses Katniss vara favorit till slutsegern.

I tävlingsarenan som består av skog undviker Katniss det inledande blodbadet. En allians av fem (bestående av 4 tävlande, de sk. Karriärister, och Peeta) hittar Katniss uppe i ett träd och väntar på att döda henne. När de sover under hennes träd sågar hon ner ett näste av dödliga, genetiskt förändrade getingar på sina förföljare. Hon blir stucken själv, men Peeta hjälper henne att fly. Katniss slår sig ihop med den yngsta deltagaren Rue, och i en smygattack förstör Katniss den andra gruppens förnödenheter. På väg tillbaka till Rue upptäcker Katniss att Rue fångats.

Katniss dödar flickans angripare, men är för sent ute för att rädda Rue. Rue dör och Katniss väljer att sjunga för den döende Rue och sedan begrava henne.

Därefter meddelas de tävlande att detta år kan två tävlande från samma distrikt vinna. Katniss bestämmer sig för att finna Peeta. Hon hittar Peeta svårt skadad. För att hjälpa honom stormar Katniss iväg för att hitta medicin. Där medicinen finns väntar en av de återstående Karriärister (Clove) för att döda henne men hon räddas från angreppet av Rues distrikts medtävlare, Thresh. Mutanthundar driver Katniss och en tillfrisknad Peeta till den enda andra överlevande, Cato, som dödas. Katniss och Peeta instrueras då av spelledarna att slåss mot varandra trots allt. De hotar då att begå gemensamt självmord tillsammans och deklarerar båda som segrare. De tävlande kröns som vinnare av Presidenten och kommer tillbaka som segrare till sitt distrikt.

Form och stil

Filmens form och stil är en genreblandning på samma sätt som många andra dystopiska framtidsskildringar. Det finns flera motsatsförhållanden i hur saker fungerar och ser ut. Stilmässigt märks detta på många sätt. Till exempel så gör man i filmen stor skillnad på hur människorna tillika och miljöerna i distriktet är i jämförelse jämfört med Huvudstaden. Den bildmässiga inspirationen för hur det ser ut i Katniss distrikt (nummer 12, koldistriktet) är bilder från USA:s depression på 30-talet. Det verkar inte som den teknologi som vi tar för given idag på 2000-talet finns i distrikt 12. I Huvudstaden finns mycket modern teknologi och en hel del saker känns just framtida. Samtidigt finns en hel del motsägelser även här. Huvudstaden verkar vara en korsning av Romarriketets Rom och nutidens Washington DC. Arkitekturen är en blandning av 30-talets

nyklassicism och grekisk-romersk stil. Med andra ord påminner den mycket om den arkitektur vi associerar med nazism och fascism. Folksamlingarna påminner även de om nazismen och fascismen men idag associerar vi nog dessa mest med kommunistiska länder som t.ex. Nordkorea. Filmens tävling har ju inspirerats av grekiska myter och gladiatorspel så det kanske inte är så konstigt att man åker häst och vagn i en framtida värld, men det blir en viss blandning av modern teknologi och gammal. I filmen så visas även en förfilm under själva slätteruttagningen. Denna film är en blandning av olika sorters propagandafilmer men främst har den lånat inspiration från Leni Riefenstahls filmer som "Olympia" och "Viljans triumf".

Använd er av dessa berättarkomponenter (<http://www.lundberg.pp.se/web2/filmskolan/12-berattarkomponenter-for-filmskapare/>) för att diskutera med era elever hur de upplevde filmens form och stil. Varför har filmskaparna gjort de estetiska valen de gjort i filmen? De elever som läst boken innan - stämmer filmens bildvärld överens med den de föreställt sig? Känner eleverna igen de historiska referenser som filmen gör med hjälp av formen och stilen?

Bok till film

Filmerna "Hunger games" hade redan på förhand mycket förhandspubblicitet. Efter de enorma framgångarna för "Harry Potter" och "Twilight" kom nu nästa nya filmserie baserad på böcker. Det som är gemensamt för alla tre är att de lästs av en främst kvinnlig läsekrets (Harry Potter böckerna har även lästs av killar). "Twilight" var en rätt populär bokserie, "Harry Potter" världens populäraste och "Hungerspelen"-trilogin lägger sig lite mittemellan. "Hungerspelen" hade innan filmen kommit ut sålts i ca 24 miljoner exemplar bara i USA. Vad gäller filmatiser-

ingen av "Hungerspelen" finns ytterligare en stor skillnad. Bokens författarinna har själv varit med och skrivit manus. Detta skulle kunna innebära att filmen lägger sig relativt nära boken vad gäller handling. Det gör den delvis, men det finns flera saker som skiljer boken från filmen.

En sådan sak är att man utgått från att en väldigt stor del av publiken faktiskt redan läst boken när de ser filmen. Detta leder till att filmen i stort sett saknar det som brukar kalla anslag, presentation och fördjupning. I alla fall har man i stort i princip tagit bort bokens anslag, presentation och fördjupning i filmversionen. Anslag, presentation och fördjupning, brukar vara de delar där man förklarar presenterar vilken sorts berättelse det skall vara, vilka karaktärer som finns, vilka konflikter man kommer att möta samt och får en fördjupning i just dessa element.

- Tala med eleverna om deras förförståelse för filmens handling - hur många hade läst boken innan de såg filmen - hur påverkade det hur de uppfattade filmens början - kontrastera mot de som inte hade läst boken. Hur skiljer sig elevernas uppfattning vad gäller filmens början? Vad får man reda på om världen där Hunger Games utspelar sig? Vad får man reda på om filmens huvudfigurer som t.ex. Katniss? Primrose? Gale? Peeta?

Boken är på samma sätt som "Twilight" skriven utifrån en ung kvinnlig huvudpersons inre berättarröst. Filmerna har dock valt att gestalta detta på olika sätt. I "Twilight" filmerna har man valt att använda sig mycket av berättarröst och samtal för att förklara huvudpersonens inre tankar. I Hunger games har man ingen berättarröst alls. De enda gångerna vi går in i Katniss inre tankar är när hon minns tillbaka till händelser (sin fars död och mors kollaps, då Peeta slängde bröd till henne). Detta innebär att åskådaren får svårare att förstå hennes motivation enbart utifrån hennes handling i filmen. Jennifer Lawrence som spelar Katniss är en mycket bra skådespelerska och likt hennes roll i Winters Bone kan vi genom att läsa av hennes ansikte förstå hennes karaktär utan att behöva höra

hennes tankar. Man väljer att berätta med bilder istället för ord.

- Samtala med eleverna, diskutera hur de upplever Katniss handlingar, jämför mellan de som läst boken innan och de som inte gjort det. Utöver detta skiljer sig boken på vissa sätt, som att vissa karaktärer som finns i boken är strukna ur filmen, vissa händelser saknas eller är ändrade och vissa händelser är förflyttade från de andra böckerna.

- Diskutera med eleverna: de som läst böcker och de som inte gjort det, tyckte de som läst böckerna att något saknades och påverkade filmens berättelse? De som inte läst boken: saknade de förförståelse för filmens handling och berättelse?

Filmens dramaturgi

De flesta berättelser består av tre delar: början, mitt och slut

Början av filmen slår an dess ton, ger oss rätt förväntningar och skall etablera berättelsens verklighet för oss.

Den första vändpunkten fungerar som en språngbräda och för oss in i det filmen egentligen handlar om dvs akt 2+3 (mitten) . Vändpunkten kommer en fjärdedel in i filmen.

Det är ingen exakt vetenskap men i filmen så är det när Katniss och Peeta kommer inridandes tillsammans och det ser ut som om de brinner. Presidenten välkomnar dem till spelen och tackar dem för deras mod och offer och önskar dem "lyckliga hungerspelt".

Filmens mittpunkt

Efter första vändpunkten börjar själva dramat, med en fördjupning, en breddning av spelplanen, där vi engagerar oss och bygger nya förväntningar (akt 2+3). Vid filmens mittpunkt är konflikten cementerad och vi kan bara tas ur den genom upptrappning av den tills den blir ohållbar. Mittpunkten ligger mitt i filmen, tidsmässigt.

Filmens tidsmässiga mittpunkt är när Cinna talar med

Katniss och hon precis går upp i tävlingsarenan.

Andra vändpunkt

Vändpunkt 2 är en öppning mot filmens slut. Vid denna punkt anar vi att en lösning är möjlig och nära förestående. I filmens sista akt (4) (efter andra vändpunkt) löser vi konflikter, tonar av och sammanfattar vad som sagts. Andra vändpunkten kommer då det är en fjärdedel kvar av filmen.

När det är en fjärdedel kvar av filmen vid den tidpunkten så dödas Rue. Hon är den karaktär som Katniss emotionellt är mest bunden till. Katniss väljer trots fara för sitt liv, att sjunga och begrava Rue.

- Diskutera vad ni ansåg vara viktigast för filmen?, vad den handlade om och hur man valde att betona dessa delar? Hur stämmer detta överens med de delar som filmskaparna valt att accentuera genom filmens vändpunkter/struktur? Se gärna mer här om hur man kan använda detta arbetssätt på andra filmer här: <http://www.multimedia.skolutveckling.se/Tema/Mediekunskap/Berattandets-grammatik/>

Klassiska myter

"Hunger Games" är på samma sätt som "Twilight" och "Harry Potter" moderna sagor. De flesta sagor är ofta utvecklingshistorier och de har traditionellt även varit sedelärande berättelser med tydlig sensmoral. Ofta kan man sammanfatta hela innehållet i ett ordspråk: kärlek övervinner allt, Den som gräver en grop åt andra..., etc. Enligt författarinnan Suzanne Collins bygger böckerna på den klassiska myten om Theseus och Minotauren. Be eleverna själva ta reda på myten om Theseus och Minotauren. Diskutera hur de tycker att mytens innehåll speglas i filmen? Samtala även om varför de tror att hon just valt den hur den myten gestaltas i en framtidsskildring. Filmen

är ju en modern gladiator-skildring, vad krävs för det? Hur ser dagens gladiatorspel ut? Vad är det för skådespel man ger till massorna idag för att distrahera oss? Sport? Reality TV? Dataspel? Sociala medier? Gladiatorerna på TV4?

Berättelsen har även många lån från andra sagor, myter och berättelser. Filmens upplägg påminner mycket om en japansk animeserie som sedan blev film, nämligen Battle Royale. Det finns många andra referenser. Be eleverna själva fundera på vilka inslag i filmen blivit influerade av andra berättelser. Några av de tydliga lånen är Romeo och Julia, Bibeln, Stephen Kings böcker The Running Man och The Long Walk samt Series 7: The Contenders.

Mytiska berättelser har genom årtusenden lyckats att gestalta universella erfarenheter hos människor. Hunger Games har ju redan innan den blev filmatiserad lyckats hitta många olika beröringspunkter hos sin läsekrets. Förmodligen har en av de starkaste framgångsnycklarna varit att man kunnat tolka filmen från olika politiska håll samt hittat många teologiska och ideologiska ingångar. Folk från höger till vänster har hyllat berättelsen, kristna älskar den, feminister likaså. Grupper som ofta inte brukar komma överens hittar alla teman i denna berättelse som tilltalar dem.

Isaac Asimov skrev att Science-Fiction kan delas in i tre stora kategorier: "What if," "If only," and "If this goes on." Hungerspelen måste ju sägas vara en blandning mellan What if och If this goes on (mer om det nedan). Boken utspelar sig i en framtid där ett inbördeskrig rasat. Vi får dock inte reda på varför man slogs, om vad, eller hur länge. Allt vi får reda på är att Huvudstaden vann kriget. Vi får även reda på att kriget vanns av Huvudstaden och att distrikten sedan arbetar med olika sorters produktion som de levererar till Huvudstaden. Som straff för sitt uppror mot Huvudstaden straffas de 12 distrikten med att de måste delta i hungerspelen.

"Hungerspelens" framgång är till ytan lite märklig.

Boken är en Science-Fiction trilogi, tillika en dystopisk berättelse. En genre och en subgenre som i stort sätt aldrig är populär hos tjejer/kvinnor, varken i litteraturen eller inom filmen. Men något har hänt och Hungerspelen är numera inte ensam om att vara en populär dystopi bland unga läsare (främst unga tjejer). Så vad är det då i denna genre som gör att den fungerar så bra just nu?

Det enklaste svaret är att genom populära fantasyserier som "Twilight" och "Harry Potter" är nu tiden mogen även för unga tjejer att ta till sig Science fiction. Vuxen Science fiction har ofta lätt att vara övertydlig och didaktisk, speciellt den dystopiska delen av genren. Den delen av genren som riktar sig till yngre är faktiskt ofta mindre övertydlig och didaktisk. Hur alienation och förtyck känns och fungerar behöver man inte förklara för tonåringar, det är ju "typ" det som definierar att vara tonåring. Där "vuxen science-fiction" är skriven så att vi som läsare skall känna att; detta måste vi förhindra, (dvs.: If this goes on) så har ungdomsdystopierna ett annat perspektiv. Unga lever här och nu! Inte sedan. För unga sker saker just nu vilket leder till att de måste lösas och bearbetas nu. Det gör Hungerspelen.

Filmen och boken har hyllats från alla möjliga håll. Bokens författare har varit väldigt hemlighetsfull kring sina egna tankar och idéer om böckernas och filmens tillkomst. Vissa saker har hon dock nämnt. Att boken bygger är en nyversion av myten om minotauren och Theseus. Själva tanken på att en segrande makt bestämmer sig för att de besegrade skall skicka två av sina ungdomar varje år till en rätt säker död. Det finns ju i båda berättelserna. Frågan om vilket sorts samhälle som skulle kunna göra något sådant idag är ju aktuell. Collins har även nämnt att hon inspirerades av hur Irak-kriget skildrades i amerikanska nyheter (vilket lätt kan kopplas samman med hennes inspiration till böckerna). Hon fascinerades även av hur reality-TV blev allt mer populärt i USA samt och hur just gränsen mellan nyheter och reality-TV allt mer börjar suddas ut. I ett allt mer kändisfokuserat samhälle har det nu blivit möjligt att bli kändis genom realitygenrer som dokusåpor och andra reality-program på TV eller via t.ex. bloggar. Förenklat kan man säga att i USA har man tagit detta kändisskapande längst - där många unga känner bättre till alla i Jersey Shore än någon amerikansk politiker. Det kan tilläggas att USA:s presidentkampanjer börjar allt mer likna reality-TV. För många som kommer från fattiga förhållanden i USA är möjligheten att kunna plugga vidare på universitetet knuten till atletisk förmåga eller via militärtjänstgöring. Vill man skaffa sig ett bättre liv så är sport och armén två av få möjligheter. Ytterligare en möjlighet finns, man ställer upp i ett Reality program på TV där man kan vinna priser eller bara bli just känd (och generera pengar på det). Ofta är det en rätt liten klick människor som tjänar väldigt stora pengar på dessa människor som ställer upp i förhoppning om ett bättre liv. Några lyckas, de flesta misslyckas. I Hunger games sågs det: "att oddsen alltid må vara er gynnsamma". I verkligheten är det kanske inte lika goda odds.

We are the 99%

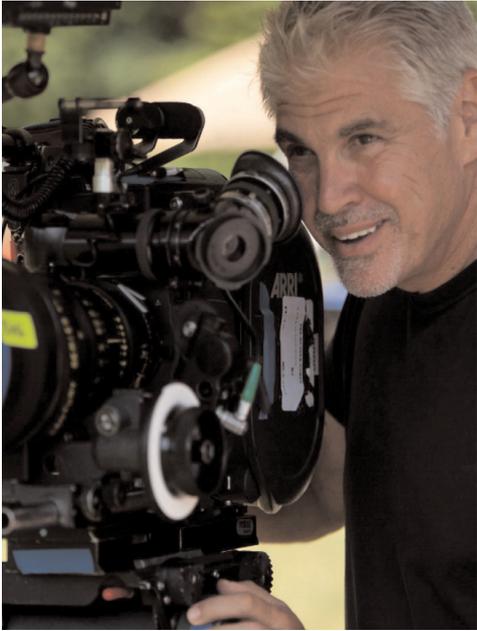
Filmen kommer helt rätt i en tid då klassklyftorna i väst och främst i USA ökar som aldrig förr. I stora delar av västvärlden har det under senare år varit protester mot att en liten samling människor äger den stora majoriteten

av landets/jordens tillgångar. I de flesta länder är denna "elit" en liten grupp människor, ofta med politiska förankringar och ofta förlagd till och som lever i ländernas huvudstäder/storstäder. Den dystopi som målas upp i Hunger Games är ju rent krasst väldigt lik vår egen verklighet. Ett distrikt, Huvudstaden, lever i välfärd och överflöd, med teknisk kompetens men helt ovetandes om hur det ser ut utanför deras värld. De övriga distrikten är fattiga, vilket kan ses i filmen, men vilket är mer tydligt i boken. Distrikten levererar varor och förnödenheter till Huvudstaden, men verkar inte få behålla så mycket själva. Här kommer hungerspelen in. I boken men inte i filmen så får vi reda på att den som vinner spelen kommer att få leva i en speciell by i sitt hemdistrikt där inget kommer att saknas dem eller deras familj. I de fattigaste distrikten har man så lite mat, att det är omöjligt att träna inför spelen inte är möjligt. Vilket dock är omöjligt i distrikt ett och två. Huvudpersonen Katniss kunskap och överlevnadsförmåga med hjälp av bågen kommer från att hon tvingades försörja sin familj genom tjuvskytte, vilket kunde inneburet hårda straff för henne om hon fångats. Varför spelen heter hungerspelen kan man ju bara spekulera i, men en spekulation kan ju vara att de skall väcka en hunger i såväl medtävlare som i åskådare (i distrikten). Landet heter ju Panem (dvs bröd på latin) och man kan ju hävda att den sortens stat som visas upp i böckerna och i filmen påminner om det antika Rom, som sägs ha styrts med bröd och skådespel (Panem et circenses) .

Sovjet och öststaterna

Suzanne Collins har inspirerats av många saker i sin beskrivning under skapandet av Hungerspelen. En är hur hela samhället fungerar och ser ut. Sett med dagens ögon påminner uppdelning mellan Huvudstaden och de andra distrikten hur Öststaterna fungerade under efterkrigstiden. Olika länder specialiserade sig på olika sorters produktion, industri, kol, kläder, mat för att sedan dela med sig med de andra länderna. Sovjetunionen i stort, fungerade mer eller mindre likadant. Det var en liten elit, de som stod nära kommunistpartiet, som levde i lyx och överflöd. I många länder och delar av Sovjetunionen svalt befolkningen. Det finns ju stora likheter med hur Hunger Games värld ser ut. Enligt många historiker var ett liknande scenario orsaken till Roms fall. Rom skapade en elit som levde på och utnyttjade bröd och skådespel, men som inte såg hur missnöjet pyrde i de ockuperade länderna. I boken "Why nations fail" så försöker dess två författare, Daron Acemoglu och James Robinson, svara på frågan om varför vissa länder lyckas och blir rika och andra fastnar i fattigdom. Om man skall tro dessa författare så erbjuder filmen en värld vars ekonomiska fundament är klart trovärdiga. Den sortens ekonomi har ju andra länder försökt med tidigare (se ovan), men denna typ av stater faller enligt boken alltid till sist samman.

Oavsett politisk hemvist är det ju ganska klart att Huvudstaden har i stort sett all makt och att landet Panem styrs med järnhand därifrån av Presidenten Snow. Ur ett amerikanskt högerperspektiv är detta en beskrivning av hur USA styrs just nu, där vänstern försöker centralisera all makt till huvudstaden, och där dessa "degenererade" människor bestämmer och utnyttjar verklighetens folk ute i landet, med orättvis skattepolitik, konstiga lagar och kollektivistiskt tänk. Lägg märke till att i Sverige är det tvärtom i relation till EU, där "vänstern" är emot EU eftersom allt makt

Filmens regissör Gary Ross.

hamnar i Bryssel med dess bieffekter.

Filmen är medvetet rätt vag i sitt politiska ställningstagande för att underlätta olika läsningar och tolkningar. Diskutera med dina elever hur de uppfattade filmens ekonomiska verklighet. Var den trovärdig? Kan de göra kopplingar mellan filmens verklighet till och nutidshistoria? Hur ser eleverna på de orättvisor filmen visar? Vilken sida identifierar de sig med? Huvudstaden eller Distrikten, isåfall varför det? Ser de kopplingar till USA? EU? Sverige? Sovjetunionen och Öststaterna?

Utifrån ett vänster perspektiv så finns det många aspekter av berättelsen som tilltalar en sådan publik. Det är tydligt att det är en väldigt liten klick människor som lever mycket gott i filmen. De andra har det svårt, sett ur de flesta perspektiv. De är proletärer, de äger inte sin egen produktion. Istället för att ännu en gång göra revolution så får de ett spektakulärt skådespel, vilket förhoppningsvis får distrikten att glömma alla orättvisor. Berättelsens kritik mot att några få äger och kontrollerar alla medier kan även den tolkas som mediekritik. I boken, men inte i filmen så framgår det även tydligt att orsaken till att det bara finns Huvudstaden + 13 distrikt kvar av Nordamerika är pga av miljöförstörelse. Åtminstone i USA är detta en extrem vänsteråsikt. Beroende på hur man tolkar Huvudstadens roll så kommer man tolka berättelsen utifrån ett höger eller ett vänster håll. Om Huvudstaden ses som en stat så innebär det att statsystemet kommer att tolkas som kommunism/socialism. Om man snarare ser Huvudstaden ses som ett företag som driver alla delarna av Panem som ett bolag så representerar det, det kapitalistiska systemet.

- Diskutera hur eleverna upplevde filmens ideologi. Såg de filmen som en "vänsterfilm" eller "högerfilm"? Tolkade de kanske inte alls in politiska budskap i filmen? Om inte, diskutera med eleverna kring genren Science-Fiction och hur den som en del av genren just är politisk.

Det kristna budskapet

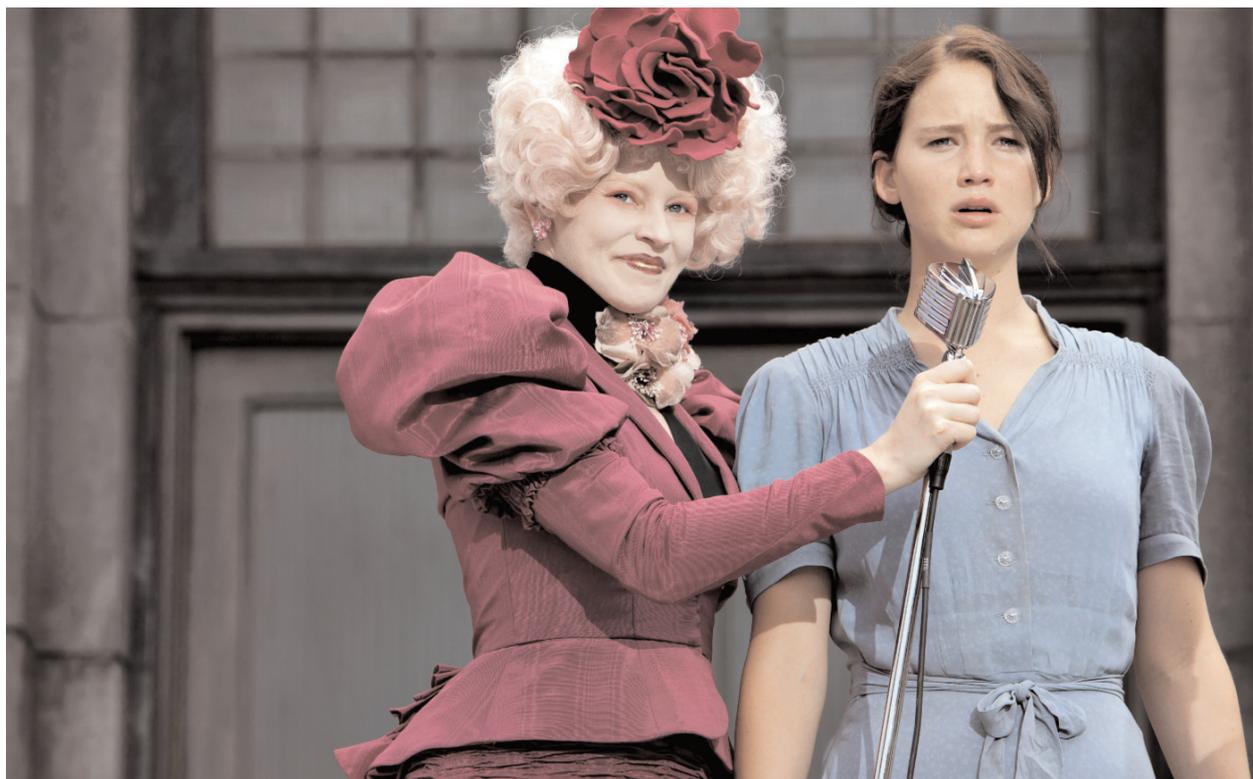
Utifrån ett kristet perspektiv har många gjort kopplingar till religiösa berättelser. Böckerna har en tydlig treenighet mellan Katniss, Peeta och Gale. Det som främst kristna

uttolkare av filmerna har tagit fram är att huvudpersonernas syn på offer, solidaritet och kärlek påminner mycket om Jesu läror. Både Katniss och Peeta är vid flera tillfällen beredda att offra sig för varandra på grund av sin syn på familj, manlighet och/eller medmänsklighet.

- I filmen verkar båda leva efter devisen att göra så mycket gott som möjligt för så många som möjligt. Är det ett kristet budskap? Diskutera med dina elever.

Mediekritik

Boken och filmen följer varandra relativt troget, men det finns en stor skillnad, hur spelmakarna skildras. I boken så anar och gissar Katniss hur hon tror att spelmakarna tänker när hon själv är inne i spelet. I filmen så framställs spelmakarna mycket tydligare som spelledare med mycket stor påverkan på vad som händer i spelen. De regisserar och konstruerar hur åskådarna skall uppleva spelen. I filmen påverkar Haymitch genom lobbyarbete hur det kan gå för hans kämpar. Han ger idéer till huvudspelmakaren som han i sin tur testat med presidenten. Genom denna förskjutning ges filmen en mer mediekritisk ton än vad som finns i den första boken. I filmen är det tydligt att de som innehar makten använder sig av rörlig bild för att påverka medborgarnas engagemang och eventuella motstånd mot makten. Noam Chomsky, har skapat något som han kallar propagandamodellen (<http://www.etc.se/nyhet/propagandamodellen>). Den handlar i mångt och mycket om hur media och makten samarbetar för att ge oss nyheter. I Hunger Games är det tydligt att makten helt och hållet kontrollerar media. Här verkar nyheter och underhållning ha blivit ett. En av de stora skillnaderna mot böckerna är att i filmen har man ändrat hur Cato dör på slutet. Cato reflekterar i filmen själv över att han själv som Karriär inte kan annat än att döda och frågar likt gladiatoren Maximus i filmen Gladiator kejsaren/spelledaren om de ger dem en bra show. Jämför gärna med texten ovan om vilka som är deltar i spelen/reality genres.

- Diskutera med dina elever om hur de reflekterar över just blandningen av realitygenrer som dokusåpor, lekprogram, dokumentärer och nyheter. Ser de skillnad på dessa genrer? Hur ser skillnaderna ut? Vem är skaparen av dessa olika genrer? Är de ens medvetna om att någon valt vilken sorts berättelser vi skall få i nyheter och dokumentärer? Man lyfter ofta fram att personer som Silvio Berlusconi och Rupert Murdoch som medieägare använder sina medieimperier till sina egna politiska syften. Be eleverna kolla upp vilka som äger de svenska medierna och om det även i Sverige kan vara så att dessa medier blandar genrer och har politiskt inflytande. Vem äger t.ex. DN, Expressen, TV4, Canal+, Bokbranschen, veckotidningsbranschen, SF etc? Vem äger Metro, TV3, Viasat etc. ? Varifrån får eleverna sina nyheter? Från P1, SvD och Rapport eller från Metro, TV4 och internet?

Highschool som hungerspelen

För många är högskolan/gymnasiet som hungerspelen - man paras ihop med en massa människor från alla möjliga håll och måste konkurrera med dessa om några få enstaka möjligheter till ett bättre liv. Vi lever idag i en värld där bra betyg och hög utbildning anses vara allt viktigare. Arbetslösheten bland ungdomar är hög, platserna på de populäraste utbildningarna är få, och på de flesta ställen är just betyg utslagsgivande för att komma in på skolor och på arbetsmarknaden. I filmen så får vi se att när de tävlande tränas så visar de upp sina bästa egenskaper. Därefter sätter en expertgrupp betyg på dem om hur stor sannolikhet de har att klara sig.

- Diskutera med dina elever - kan man se skolan som ett humanare hungersspel? Där det hela tiden går ut på att "besegra" sina klasskamrater? Är skolan en plats där det

finns A och B lag - eller är den jämlik för alla? Klarar man sig helt själv? Behöver man samarbeta? Tycker eleverna att det konkurrerar med varandra?

Hur känns det för en flicka?

Det finns likheter med dessa böcker och "Twilight", inte minst berättelsens kärlekstriangel (som är lite gestaltad i första filmen). Däremot så finns det en enorm skillnad mellan de två bokserierna, själva huvudkaraktären. "Hunger Games" har en mycket stark huvudfigur både emotionellt och fysiskt. Hon tar hand om hela familjen (mamma och lillasyster). Hon klarar sig själv i skogen eftersom hon lärt sig att jaga. Hon går inte omkring och trånar efter killarna - det är killarna som trånar efter henne, och inte pga hennes utseende, utan pga hela hennes varelse. Eftersom filmen valt att ta bort bokens anslag, presentation och fördjupning så får man som okunnig om böckerna en väldigt speciell upplevelse av Katniss. I filmen är hon en självklar hjälte från i stort sett första stund. Hon offerar sig själv för sin syster. Hon visar tidigt att hon är duktig med vapen, hon visar att hon inte anpassar sig till samhällets normer om hur en tjej bör vara. Hennes mentor Haymitch är ju rätt tydlig med att hon måste tona ner sig så att hon blir lättare att gilla för publiken. Väl inne på arenan är det även där tydligt att hon klarar sig själv och att hon av de medtävländarna anses vara det stora hotet.

- Diskutera hur Katniss skildras som hjälte. Är hon en hjälte? Är hjälten en hen? Vad utmärker en hjälte? Be era elever definiera vad som krävs för att vara en hjälte. Jämför gärna med Monomyten/Hjältens resa (<http://en.wikipedia.org/wiki/Monomyth>). I populärkulturen är ofta hjälten en man även om det finns undantag som t.ex. Katniss. Diskutera och fundera på varför det är

så få hjältar som är kvinnor. Är det främst pga kommersiella skäl? Är det ett exempel på könsmaktsordningen? Den ofta enkla och korta förklaringen av vad en hjälte är, är att det är en person som visar på mod, utför enastående prestationer och har ädla egenskaper. Det är även en person vi skall sympatisera med. Stämmer detta på Katniss? Stämmer det på de andra i filmen - Peeta, Haymitch, Cinna eller Rue?

Vår våldsamma värld

I Sverige har en hel del röster höjts mot att filmen fick 11-års gräns. I sitt hemland har filmen 13-års gräns men i Sverige finns ingen sådan. 15-årsgränsen är definitivt, vilket innebär att om man är under 15 år får man inte se filmen, punkt slut. Att ge filmen den gränsen hade skapat en hel del problem då bokens stora läskrets är mellan 11-15 år. Vilken är då kritiken mot 11-års gränsen? Många hävdar att en film som handlar om att barn mördas av andra barn som underhållning under inga omständigheter bör ha 11-års gräns. Det har även kommit kritik mot att filmens våld är mycket värre än det som är brukligt vid 11-årsgräns-filmer. Som kommentar till den kritiken kan man ju för det första säga att många filmer med 11-års gräns som Sagan om ringen-trilogin, King Kong m.fl har mycket grövre våld. Det mest intressanta är ändå att våldet i boken är mer detaljerat och just mer våldsamt än i filmen. Det är även mycket mer våld i boken och våld som "saknas" i filmen. Märkligt nog är det ingen som ifrågasatt att en av de mest populära ungdomsböckerna i världen innehåller just så mycket våld. Inte heller har man ifrågasatt, eller ens diskuterat, om det är lämpligt för unga läsare att läsa våldsamma böcker. Å andra sidan är det samma relation vad gäller boken och dess förlaga. Jämför man boken med klassiker som bibeln eller grekiska myter (som boken bygger på) så är ju även de mer våldsamma och grymma än Hungerspelen.

Boken och filmen har en mycket intressant aspekt knu-

ten just till synen på våld och ungdomar. Hela boken bygger på att Huvudstaden har skapat ett spel där ungdomars död blir underhållning för eliten. De och alla andra i Panem ser på dessa spel. Det är ett spel där åskådarna för sin egen skull helst ser de tävlande snarare som påhittade karaktärer än som riktiga människor. Vi som film- och TV-åskådare gör ju detta för jämnan. Vi ser någon gestalta verkligheten men vi vet att de som dör i en spelfilm eller Tv-serie är skådespelare, som kommer tillbaka i andra berättelser. Men vad händer när nyhetsprogrammen slutar visa folk som dör på riktigt i t.ex. krig, svält och slutar tala med de som utför dödandet och istället visar upp krig som om det vore en reality-show eller ett dataspel? Vad händer då? Med oss som människor? Just denna samhällskritik från boken/filmerna verkar ju vara den Collins själv vill få fram och visa upp. Diskutera gärna med dina elever om de reflekterar över denna kritik och dessa frågeställningar. I en bok så kan man enklare lyfta fram flera sidor av karaktärerna än man hinner med i en film. Hur många av de 24 tävlande lär man känna överhuvudtaget? Ofrivilligt kan det ju bli så att man som filmskapare faktiskt dehumaniserar filmens karaktärer på samma sätt som boken kritiserar att medier gör i dagens samhälle. Karriärister blir enbart onda, Rue bara söt, Thresh ett stort svart hot, Rävansiktet tjuvaktig etc.

Bokens och filmen har två stora och viktiga scener vad gäller empati, solidaritet och i motsats till dehumanisering. Den första är på taket innan själva spelen skall börja. Huvudstadens invånare festar och Katniss och Peeta kan inte sova och talar om vad som komma skall. Peeta har bara en önskan; han vill inte att de skall förändra honom. Han vill på något sätt visa att han fortfarande har värdighet kvar trots att han tvingas till att döda andra. Han vill som han säger visa att de inte äger honom, att han inte är en bricka i deras (Huvudstadens) spel. Den andra stora scenen är när Rue dör. Katniss lämnar i den scenen för en

stund spelen. Att på en öppen äng, i dagsljus, sjunga och begrava någon när de runt omkring vill döda henne är rena självmordet. Om det inte vore för det faktum att Katniss just visar att ingen äger henne, att ingen kan ta ifrån henne det som hon vet är rätt. I detta fall, man låter inte ett litet barn dö ensamt (Rue är yngst av alla tävlande), trots att det är ett spel så förtjänar hon en sorts begravning. Hon visar på empati, behovet av traditioner och solidaritet (sången är en gammal kampsång) samt och att hon är mänsklig och inte som Cato eller Clove - en mördarmaskin.

Empati och förståelse

Ett rätt tragiskt efterspel till att filmen kom ut skedde i sociala medier. Många läsare av boken och även de som inte läst boken blev upprörda över att filmens mest oskuldsfulla karaktär, Rue, var färgad. I boken beskrivs hon som brun med mörka ögon liksom hennes medtävlande Thresh från samma område. En ganska stor del av filmens publik i USA visade sig i USA ha svårt att känna lika stor sympati med Rue då de fick se att hon var mörkhyad. Vad säger då detta om vår tid, och inte minst vad säger detta om USA? Delar av filmens publik har målat upp en bild för sig själva där ett dystopiskt framtida Nordamerika är helt vitt. Är det då en dystopi eller en utopi? En annan mycket intressant fråga är varför så många vita amerikaner tydligen inte kan känna sympati för en färgad person. Detta kan bero på att dessa kommentarer och diskussioner kommer i en tid i USA där en ung svart man sköts till döds därför att han ansågs vara ett hot, bara genom att vara ung och svart. Kanske är det så att Collins tankegångar kring hur nyhetsbilder och realitygenrer blandas har fått bevis för hennes tes. Kanske är den mediala bilden av svarta i USA så präglad av att de är ett hot, onda och farliga att övriga amerikaners empatikänslor för svarta påverkats av detta?

• Diskutera hur det ser ut i Sverige. Vilka hotbilder har vi här? Vem utgör traditionellt ett hot i Sverige och svenska medier? Är det färgade även här? Invandrare? Muslimer?

Gång? Hur påverkades eleverna av Rue och hennes död?

Produktionsuppgifter

USA 2012

Producenter: Nina Jacobson & Jon Kilik

Manus: Gary Ross, Suzanne Collins & Billy Ray

Regi: Gary Ross

Foto: Tom Stern

Klippning: Christopher S. Capp, Stephen Mirrione & Juliette Welfling

Kostym: Judianna Makovsky

I rollerna

Katniss Everdeen - Jennifer Lawrence

Peeta Mellark - Josh Hutcherson

Caesar Flickerman - Stanley Tucci

Gale Hawthorne - Liam Hemsworth

Haymitch Abernathy - Woody Harrelson

President Snow - Donald Sutherland

Tekniska uppgifter

Längd: 142 minuter

Ljud: Dolby, DTS, SDDS

Format: Scope 2,35:1

Censur: från 11 år

Svensk premiär: 23 mars 2012

Distribution

Nordisk Film, Tegelluddsvägen 80, 115 28 Stockholm tel 08-587 822 00, fax 08-587 822 53 www.nordiskfilm.com

Filminstitutet kan inte garantera att filmen finns i distribution efter den har slutat visas på ordinarie biografrepertoar. Via länken www.sfi.se/filmdistribution kan ni lära mer om hur ni hittar och bokar film.

Redaktion: Andreas Hoffsten, Film & samhälle, Svenska Filminstitutet, maj 2012